

становити не менше трьох метрів. Проведена попередня оцінка показує, що аварійне покидання літака у повітрі через існуючі аварійні виходи не забезпечує належного рівня безпеки для льотного складу.

Конструктивною особливістю літака є схема низькоплана, що створює додаткові ризики при спробі покидання літака через бокові двері у польоті. У цьому випадку існує ймовірність контакту члена екіпажу з поверхнею крила після відділення від літака, не враховуючи додаткових небезпек, пов'язаних із потраплянням у зону роботи повітряних гвинтів. Для оцінювання цих ризиків були проведені відповідні вимірювання та попередні розрахунки траєкторії руху людини після виходу з літака, з урахуванням аеродинамічного потоку та сили тяжіння.

Слід також враховувати, що робочі місця екіпажу на цьому типі літака не передбачають штатного розміщення рятувальних парашутних систем. Теоретично можливим варіантом застосування може бути використання парашутної системи типу ПН-58, яка складається з окремої підвісної системи, що одягається на льотчика, та контейнера з парашутом, який може розміщуватися у швидкодоступному місці поблизу аварійного виходу. Проте навіть у такому випадку виникають додаткові питання щодо часу підготовки до покидання літака, обмеженого простору кабіни та впливу повітряного потоку на безпечне відділення від повітряного судна.

Проведена попередня оцінка можливості аварійного покидання літака Saab-340 АEW у повітрі показує, що конструктивні особливості літака та компоновка робочих місць екіпажу не забезпечують безпечного виконання такої процедури. Отримані результати дозволили сформулювати рекомендації щодо удосконалення методики оцінювання можливості аварійного покидання літака екіпажем. Запропонований підхід передбачає врахування конструктивних особливостей повітряного судна, параметрів польоту, фізичних можливостей людини та динаміки повітряного потоку, що в комплексі дозволяє підвищити точність оцінки та рівень безпеки льотного складу.

Брянкін Андрій Сергійович

курсант 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, сержант,

Військово-юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ВЕДЕННЯ БЛИЖНЬОГО СТРІЛЕЦЬКОГО БОЮ В УМОВАХ ТРАНШЕЙНОЇ ВІЙНИ

Повномасштабна російсько-українська війна засвідчила, що сучасні бойові дії поєднують високотехнологічні засоби ураження, розвідки й управління з інтенсивним піхотним протиборством на малих дистанціях. Попри зростання ролі артилерії, мінометів, БпЛА, засобів РЕБ та високоточного озброєння, стрілецька зброя залишається одним із ключових засобів безпосереднього вогневого впливу у

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ближньому бою. Особливо виразно це проявляється в умовах траншейно-позиційної війни, де бойовий контакт відбувається у складній системі окопів, ходів сполучення, бліндажів, укриттів, лісосмуг і зруйнованих споруд.

Сучасний бойовий досвід свідчить, що традиційна модель вогневої підготовки, орієнтована на виконання нормативних вправ у контрольованих умовах стрільбища, не відображає реальну складність ближнього стрілецького бою. У навчальній обстановці військовослужбовець, як правило, діє за відомим порядком, має визначену дистанцію до цілі та достатньо прогнозовані умови виконання вправи. У траншейному бою ситуація є фрагментарною, швидкоплинною і психологічно напруженою: цілі з'являються раптово, сектор огляду обмежується рельєфом та інженерними спорудами, а рішення щодо відкриття або припинення вогню приймається швидкоплинно.

Актуальність теми підтверджується аналітичними узагальненнями бойових дій в Україні, зокрема матеріалами RUSI та Modern War Institute, у яких акцентується значення адаптації підготовки до реальних умов сучасної війни, включаючи наземний ближній бій, інженерне обладнання позицій, взаємодію малих підрозділів, вплив БПЛА та артилерійської загрози. З огляду на це вогнева підготовка має розглядатися не як відокремлене навчання техніці стрільби, а як інтегрований елемент бойової готовності, що охоплює безпечне поводження зі зброєю, дисципліну вогню, тактичне мислення, психологічну стійкість і здатність діяти у складі малої групи.

Ключова науково-практична проблема полягає у частковій невідповідності змісту вогневої підготовки умовам ближнього стрілецького бою в траншейно-позиційній війні. Формальне виконання стрілецьких вправ забезпечує засвоєння базових навичок, однак не формує готовність до дій в обмеженому просторі, де військовослужбовець не має повної свободи маневру, спостереження ускладнене, а помилка у виборі сектору або напрямку вогню може створити загрозу для своїх військовослужбовців.

Особливого значення набуває дисципліна вогню як показник не лише індивідуальної навченості, а й організованості підрозділу. Ближній бій супроводжується інтенсивним психологічним навантаженням, що може провокувати надмірне або хаотичне витрачання боєприпасів. Така поведінка знижує тривалість вогневої спроможності, демаскує позиції та ускладнює координацію. Досвід підготовки українських військовослужбовців за участю іноземних партнерів також засвідчує, що контроль вогню, його своєчасне відкриття, коригування та припинення належать до найбільш складних елементів практичного навчання.

Недостатньо вирішеним залишається питання інтеграції вогневої, тактичної та психологічної підготовки. У реальному бою військовослужбовець одночасно оцінює загрозу, контролює положення побратимів, реагує на зміну обстановки, враховує наявність цивільних осіб або осіб, які припинили опір, і діє під впливом втоми, шуму та страху. Ізольоване навчання стрільбі без таких ввідних не забезпечує готовності до безпечного застосування зброї.

Додатковим чинником є трансформація поля бою під впливом БпЛА, артилерії та засобів спостереження. Необґрунтоване відкриття вогню, тривале перебування на відкритій ділянці або неузгоджене переміщення сприяють швидкому виявленню підрозділу. Тому оцінка підготовленості стрільця не може зводитися лише до кількості влучень, оскільки вона має враховувати прихованість дій, узгодженість із групою, своєчасність рішення та здатність змінювати поведінку відповідно до бойової обстановки.

Удосконалення вогневої підготовки доцільно здійснювати через сценарну адаптацію навчальних вправ до типових умов траншейно-позиційної війни. Навчальне завдання має перевіряти не тільки здатність уражати ціль, а й уміння діяти в обмеженому секторі, швидко ідентифікувати загрозу, дотримуватися безпечного напрямку зброї, взаємодіяти з військовослужбовцями своєї групи та припиняти вогонь після зміни обстановки. Йдеться не про механічне збільшення інтенсивності стрільб, а про підвищення змістовної якості вправи та її наближення до реальних умов застосування зброї. При цьому важливим елементом має стати формування дисципліни вогню як окремої навчальної компетентності. Військовослужбовець повинен навчатися оцінювати доцільність відкриття вогню, контролювати темп стрільби, раціонально використовувати боєприпаси, узгоджувати дії з командиром і суміжними військовослужбовцями. У цьому аспекті влучність, своєчасність, стриманість і безпечність мають розглядатися як взаємопов'язані критерії підготовленості.

Методично обґрунтованим є поєднання вогневої підготовки з тактичною та психологічною. Підготовка до ближнього бою повинна включати роботу після навантаження, зміни ввідних, елементи взаємодії у парі або малій групі, а також ситуації, що вимагають оцінки правомірності застосування зброї.

Оцінювання результатів підготовки доцільно будувати за багаторівневою моделлю. Поряд із показниками влучності слід враховувати безпечне поведіння зі зброєю, правильність вибору моменту відкриття вогню, контроль сектору, взаємодію у групі, раціональне використання боєприпасів, реакцію на зміну ввідних даних. Такий підхід дає змогу перейти від формальної перевірки стрілецьких умінь до оцінки реальної готовності військовослужбовця діяти в бойовій обстановці.

Оновлення змісту підготовки має спиратися на систематичне узагальнення бойового досвіду інструкторів і підрозділів. Доцільно аналізувати типові помилки, причини втрат, успішні практики, особливості дій у траншеях, укриттях і зруйнованій забудові. У публікаціях Modern War Institute звертається увага на те, що підготовка, побудована під «ідеалізовані» умови бою, втрачає свою практичну цінність для підрозділів, що діють в умовах артилерійських ударів, масового застосування FPV, мінно-вибухових загроз і траншейної війни. Це свідчить про необхідність регулярного перегляду навчальних підходів на основі реального досвіду інструкторів, що брали участь у бойових діях.

Ближній стрілецький бій в умовах траншейної війни залишається одним із найбільш складних видів бойового контакту. Його особливості полягають у коротких

дистанціях, обмеженому просторі, високому психологічному навантаженні, ризику помилкового ураження та необхідності узгоджених дій у складі малої групи. За таких умов традиційна вогнева підготовка, зосереджена переважно на статичному ураженні цілей, потребує подальшої змістовної адаптації.

*Науковий керівник: **Гашенко Сергій Васильович** – старший викладач кафедри загальновійськових дисциплін, підполковник, Військово-юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Всєдєнєєв Дмитро Валерійович
*провідний науковий співробітник
науково-дослідного центру дослідження війни, права та соціальних наук
доктор історичних наук, професор, полковник запасу
Національний університет оборони України*

РОЗВИТОК ПОГЛЯДІВ НА ТЕНДЕНЦІЇ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНОГО ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ У НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ПРАЦЯХ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Теоретико-методологічний аналіз сутнісних особливостей та інноваційних явищ російсько-української війни спонукав науковців Національного університету оборони України (НУОУ) до осмислення фундаментальних характеристик явища сучасної війни, їх екстраполяції на специфіку бойових дій в Україні. Зокрема, кодифікувалися перспективні особливості війн та воєнних конфліктів, серед яких:

комплексне сполучення військових та невійськових методів боротьби без формального оголошення війни (гібридний характер воювання);

просторова необмеженість війни, яка охоплює всі природні середовища, віртуальний простір, і дозволяє завдавати ураження противнику на всю глибину його території;

підвищення динамічності й швидкоплинності бойових дій;

посилення неконтактного (дистанційного) характеру бойових дій за рахунок активного використання високоточної, «розумної», електромагнітної, нетрадиційної тощо зброї;

участь у війні недержавних (проксі, парамілітарних, іррегулярних) формувань;

зростання значення асиметричних дій та спеціальних (підривних) методів війни

зростання ваги невійськових засобів протиборства, у т.ч. інформаційно-психологічних, інформаційно-кібернетичних;

посилення значення застосування сил спеціальних операцій та невеликих високомобільних підрозділів тощо.

Дослідники, з урахуванням досвіду російсько-української війни, сформулювали певні вирішальні риси військових дій на сухопутному ТВД:

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ СКЛАДОВИХ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ**